

договірних конструкцій, введення в оману учасників товариства – не сторін договору, а також безпосереднього втручання третіх осіб у внутрікорпоративну діяльність та управління товариством. Єдиним чітким критерієм визнання нікчемним корпоративного договору є недотримання письмової форми. У інших випадках корпоративний договір може бути оспорюваним, що впливає із загальних положень про правочини та про правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону, що визначені ЦК та спеціальними законами України, а також із тлумачення у кожному конкретному випадку змісту норм Закону та положень статуту товариства і роз'яснення на відповідність корпоративного договору їх умовам.

Список використаних джерел:

1. Васильєва В. В. Правова природа корпоративного договору. Приватне право і підприємництво. 2017. Вип. 17. С. 105-108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppip_2017_17_25
2. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII зі змінами та доповненнями від 01.01.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>
3. Постанова КГС ВС від 16.12.2021 р. № 916/2796/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102220275>
4. Рішення господарського суду Одеської області від 28.11.2019 р. № 916/1444/19. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/catalog/court-document/86175401/>
5. Яроцький В. Л. Корпоративний договір як різновид правових засобів саморегулювання окремих груп корпоративних відносин. Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова та 20-річчю з дня створення каф. цив. права № 2 (Харків, 29 листоп. 2019 р.). Харків: Право, 2019. С. 5 – 8.

Стефанишин Наталія Михайлівна

*кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка
кафедри цивільного права Прикарпатського
національного університету імені Василя
Стефаніки*

ДОГОВІРНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ПРО НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ДОПОМІЖНИХ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Різкі зміни, що відбуваються в суспільстві за останнє десятиліття впливають на всі сфери суспільного життя, в тому числі, й на сферу охорони здоров'я. Так, Covid-2019, жорстока війна, що розпочалася в Україні з 24 лютого 2022 року, розгорнута антитерористична операція, що мала місце в нашій державі з 2014 року, тощо, призводять до погіршення стану навколишнього природного середовища та екологічної безпеки і не унеможливають, а ще й сприяють появі різноманітних захворювань, що погіршують стан здоров'я людини, негативно впливають на функціонування

усіх систем людського організму, в тому числі, й на репродуктивну систему, що й відображається на низькому рівні народжуваності в Україні та демографічній ситуації загалом. Тому, перед медициною, сьогодні, постають все нові виклики та завдання з приводу пошуку та застосування різного роду медичних технологій, що сприяють у підтримці здоров'я людини та вирішенні проблем, що, на жаль, мають місце в об'єктивній дійсності. Однією із таких медичних технологій є застосування допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ), що надають можливість людині відчути радість материнства та батьківства.

Незважаючи на ефективність методики допоміжних репродуктивних технологій і значні успіхи у її ефективному застосуванні, це питання стало предметом жвавих дискусій, зокрема у контексті соціології, теології, етики та інших аспектів сучасних знань. При цьому, це питання є не менше гострим і при його осмисленні у цивільно-правовій площині. Безумовно, поява нових суспільних відносин ставить перед законодавцем питання щодо належності їх імперативного закріплення та правового регулювання. В чинному цивільному законодавстві відсутній самостійний закон, а відповідні відносини регулюються загальними нормами статей 7, 281, 284, 285, 286, 290 ЦК України [1], статтею 48 Основ законодавства України про охорону здоров'я [2] та Наказом Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Порядку застосування ДРТ в Україні» від 09.09.2013 №787 [3].

Найбільш вдалим індикатором для регулювання відносин із застосуванням ДРТ є договір в змісті якого відображається воля сторін договору, їх права та обов'язки і є спрямований на досягнення відповідних цивільно-правових наслідків, які виникають із спільних узгоджених дій його сторін. Так, у ЦК відсутній договір про застосування допоміжних репродуктивних технологій, проте, чинне цивільне законодавство забезпечує можливість укладати цивільно-правові договори, які не передбачені актами цивільного законодавства, але відповідають загальним засадам останнього, зокрема, свободі договору, що, також включає в себе свободу в укладенні договору, звичаїв ділового обороту, вимог справедливості та розумності. Враховуючи вище наведене, можемо стверджувати, що договір про застосування ДРТ є непоіменованим цивільно-правовим договором.

Відповідно до п.1.2. Наказу Міністерства охорони здоров'я «Про затвердження Порядку застосування ДРТ в Україні» допоміжні репродуктивні технології (ДРТ) – це методики лікування безпліддя, за яких маніпуляції з репродуктивними клітинами, окремі або всі етапи підготовки репродуктивних клітин, процеси запліднення і розвитку ембріонів до перенесення їх у матку пацієнтів здійснюються в умовах *in vitro*. *In vitro* - техніка виконання експерименту чи інших маніпуляцій у спеціальному лабораторному посуді або у контрольованому середовищі поза живим організмом.

Згідно затвердженого Порядку, що наведений вище, визначено наступні види методик лікування безпліддя:

- 1) Внутрішньоматкова інсемінація;
- 1) Інтрацитоплазматична інекція сперматозоїдів (ІКСІ);
- 1) Екстракорпоральне запліднення;

- 2) Кріоконсервація ооцитів, сперматозоїдів, ембріонів;
- 3) Донація ооцитів, сперматозоїдів та ембріонів;
- 4) Суругатне материнство;
- 5) Преімплантаційна діагностика [3].

Аналіз законодавства щодо тлумачення змісту кожної із вище згадуваних методик дозволяє робити висновок про те, що застосування кожної із даних методик має свої особливості та може виступати предметом самостійного договору. Прикладом є договір суругатного материнства, що знаходить своє відображення у нормах статей СК України [4].

Досліджуючи договір про застосування ДРТ В. Біленко зазначає, що це правочин, за яким одна сторона бере на себе зобов'язання надати медичну послугу з лікування безпліддя із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, які передбачають здійснення маніпуляцій з репродуктивними клітинами з метою запліднення і розвитку ембріонів, а також його виношування, а інша сторона зобов'язана оплатити надані послуги відповідно до встановлених договором умов. Відповідно ознаками такого договору є: оскільки репродуктивні права належать до основоположних прав людини і громадянина та забезпечують їх природне існування, виконання даного договору нерозривно пов'язано зі стороною договору, а саме фізичною особою, і передбачає виконання зобов'язань особисто; договір про застосування ДРТ може бути укладено лише за наявності особистих медичних показань для проведення запліднення *in vitro*, що визначені у вказаному Порядку; стороною договору, що надає медичні послуги пов'язані із застосуванням ДРТ може виступати лише той заклад охорони здоров'я, що отримав ліцензію на здійснення даного виду діяльності; особливості сторін договору, зокрема, пацієнтом може виступати лише фізична (як чоловік, так і жінка), котра наділена повним обсягом цивільної правосуб'єктності [5, с.11].

Проаналізувавши положення законодавства України щодо застосування допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ) можемо зазначити, що за правовою природою даний договір відноситься до групи договорів про надання медичних послуг, зокрема, репродуктивних медичних послуг, є консенсуальним, двостороннім, оплатним, строковим, непоіменованим цивільно-правовим договором предметом якого виступає медична послуга з лікування безпліддя із застосуванням ДРТ. Такий договір укладається з метою запліднення та розвитку ембріонів, їх виношування і як результат – народження дитини.

У підсумку слід зазначити, що відносини із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій потребують належного цивільно-правового регулювання на рівні держави, але, необхідно враховувати, що такі відносини носять особливий характер, що пов'язаний з особистісним життям фізичної особи і її природними правами, які є недоторканими та невідчужуваними – правом на материнство та батьківство, правом на життя, правом на охорону здоров'я, що гарантовані Основним законом держави – Конституцією України та Загальною декларацією прав людини.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435–IV. Дата оновлення: 28.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 28.04.2023).
2. Основ законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801–XII. Дата оновлення: 27.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> (дата звернення: 28.04.2023).
3. Про затвердження Порядку застосування ДРТ в Україні: Закон Міністерства охорони здоров'я України від 09.09.2013 р. № 787. Дата оновлення: 11.04.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13#Text> (дата звернення: 28.04.2023).
4. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. № 2947–III. Дата оновлення: 19.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 28.04.2023).
5. Біленко В.І. Договірне регулювання відносин що виникають у зв'язку із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2018. 27 с.

Тарасенко Леонід Леонідович

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент
кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права
Львівського національного університету імені
Івана Франка*

ПУБЛІЧНІ ЛІЦЕНЗІЇ НА ВИКОРИСТАННЯ ОБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Публічні (вільні публічні) ліцензії є відносно новим інститутом авторського права, який пов'язаний із розпорядженням авторськими правами. Новий Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 2811-IX від 01.12.2022 р. (далі – закон про авторське право), який набув чинності з 01.01.2023 р., вперше на законодавчому рівні передбачив можливість суб'єктів авторського права і суміжних прав розпоряджатися своїми правами на підставі (вільних) публічних ліцензій.

Зокрема, у ст. 48 закону про авторське право йдеться про розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права або об'єкти суміжних прав. Серед способів розпорядження (поряд з договором про створення за замовленням і використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав, договором про передання (відчуження) майнових прав, ліцензійним договором) вказано і публічну ліцензію на використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав (далі – публічна ліцензія).

Публічна ліцензія трактується законодавцем як «інший правочин», відповідно до якого здійснюється розпорядження авторськими правами.

У ч. 1 ст. 1107 ЦК України (в якій міститься перелік договорів, інших правочинів щодо розпорядження правами інтелектуальної власності загалом, без прив'язки до авторського права) законодавець також вніс зміни, доповнивши перелік підстав розпорядження правами інтелектуальної власності